

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

VYBRANÉ OTÁZKY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ TRESTNÍ PRÁVO A VÝKON VEŘEJNÉ SPRÁVY

30. 3. 2012

prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

Jaroslav Fenyk

Struktura prezentace:

- Část 1. Obecné výklady
- Část 2. Stádia trestního řízení
- Část 3. Evropské aspekty trestního práva hmotného a procesního

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Část 1.

Obecné výklady

Historické typy trestního procesu

- vznik a vývoj inkvizičního trestního řízení
- angloamerické trestní řízení
- vývoj trestního procesu v českých zemích
- současný český trestní proces

Pojem, druhy a funkce trestního práva procesního a trestního řízení

- vztah trestního zákona a trestního řádu
- předmět a účel trestního řízení
- zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 418/2011 Sb., o **trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim** - **speciální úprava řízení**

Prameny trestního práva procesního

- **Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) (č. 141/1961 Sb., ve znění p.p.) - POZOR na novelu č. 459/2011 Sb. s účinností od 1. 1. 2012**
- **Trestní zákoník (zák. č. 40/2009 Sb., ve znění p. p.)**
- **Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (č. 218/2003 Sb., ve znění p.p.)**
- **Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (zákon č. 418/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů)**
- **Zákon o státním zastupitelství (č. 283/1993 Sb., ve znění p.p.)**
- **Zákon o soudech a soudcích (č. 6/2002 Sb., ve znění p.p.)**
- **Zákon o Policii České republiky (č. 273/2008 Sb., ve znění p.p.)**
- **Zákon o advokacii (č. 85/1996 Sb., ve znění p. p.)**
- **Zákon o výkonu trestu odnětí svobody (č. 169/1999 Sb., ve znění p.p.)**
- **Zákon o výkonu vazby (č. 293/1993 Sb., ve znění p.p.)**

- **Zákon o znalcích a tlumočnících** (č. 36/1967 Sb., ve znění p.p.)
- **Zákon o Ústavním soudu** (č. 182/1993 Sb., ve znění p.p.)
- **Zákon o Probační a mediační službě** (č. 257/2000 Sb., ve znění p.p.)
- **Zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením** (č. 137/2001 Sb., ve znění p.p.)
- **Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení** (č. 279/2003 Sb., ve znění p.p.), atd.

Struktura českého trestního řádu

- § 1 - 156 - Společná ustanovení
- § 157 - 179h - Přípravné řízení
- § 180 - 365 - Řízení před soudem
- § 366 - 460zp - Některé úkony souvisící s trestním řízením
- § 461 - 471 - Přejídná a závěrečná ustanovení

§ 1 - § 156 - Společná ustanovení

- Hlava 1 - Obecná ustanovení
- Hlava 2 - Soud a osoby na řízení zúčastněné
- Hlava 3 - Obecná ustanovení o úkonech trestního řízení
- Hlava 4 - Zajištění osob, věcí a jiných majetkových hodnot
- Hlava 5 - Dokazování
- Hlava 6 - Rozhodnutí
- Hlava 7 - Stížnost a řízení o ní
- Hlava 8 - Náklady trestního řízení

§ 157 - § 179h - Přípravné řízení

- Hlava 9 - Postup před zahájením trestního stíhání
- Hlava 10 - Zahájení trestního stíhání, další postup v něm a zkrácené přípravné řízení

§ 180 - § 365 - Řízení před soudem

- Hlava 11 - Základní ustanovení
- Hlava 12 - Předběžné projednání obžaloby
- Hlava 13 - Hlavní líčení
- Hlava 14 - Veřejné zasedání
- Hlava 15 - Neveřejné zasedání
- Hlava 16 - Odvolání a řízení o něm
- Hlava 17 - Dovolání
- Hlava 18 - Stížnost pro porušení zákona a řízení o ní
- Hlava 19 - Obnova řízení
- Hlava 20 - Zvláštní způsoby řízení
- Hlava 21 - Vykonávací řízení
- Hlava 22 - Zahlazení odsouzení

§ 366 - § 460zp - Některé úkony související s trestním řízením

- Hlava 23 - Udělení milosti a použití amnestie
- Hlava 25 - Právní styk s cizinou

§ 461 - § 471 - Přejídná a závěrečná ustanovení

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Část 2.

Stádia trestního řízení

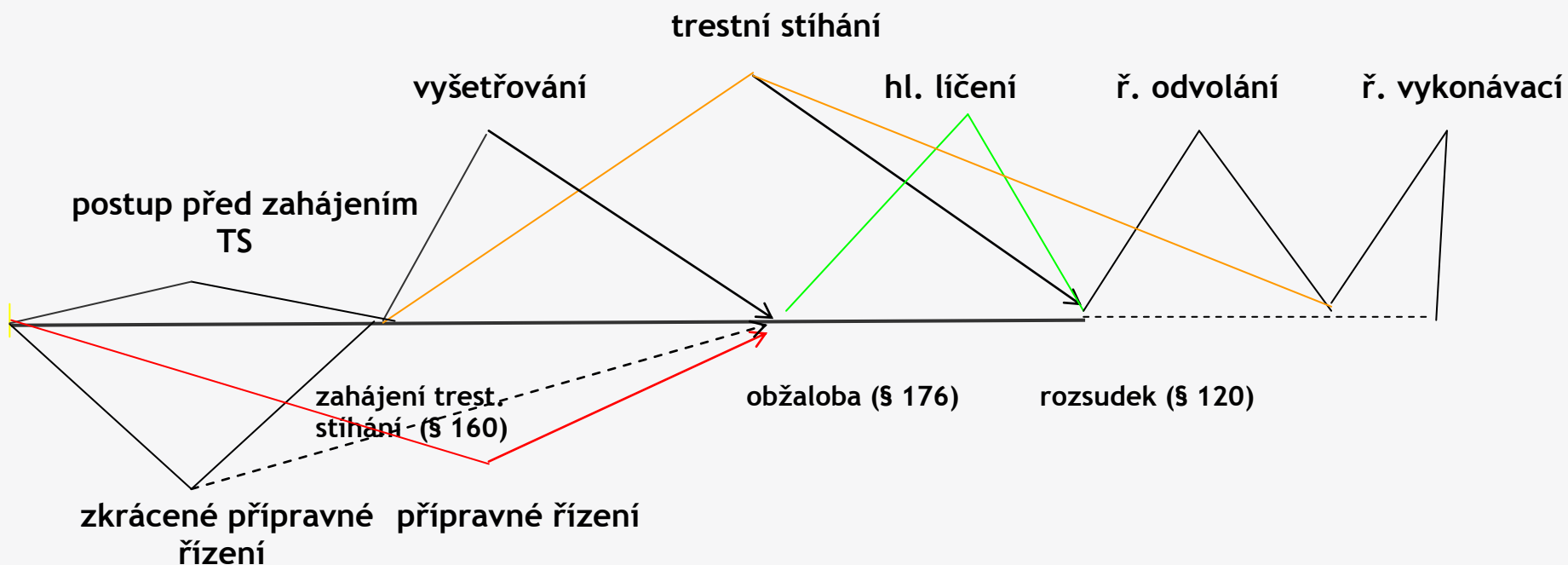

Trestní řád rozeznává následující stádia:

- Přípravné řízení
- Předběžné projednání obžaloby
- Hlavní líčení
- Opravné řízení
- Vykonávací řízení

Schéma průběhu trestního řízení podle českého trestního řádu

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Část 2.1

Přípravné řízení trestní

- **Orgány přípravného řízení:**
  - **policejní orgán**
  - **státní zástupce**
  - **soud (resp. soudce)**

- **Formy přípravného řízení:**
  - **postup před zahájením trestního stíhání (§ 158 - § 159b)**
  - **vyšetřování (§ 160 - § 175)**
  - **zkrácené přípravné řízení (§ 179a - § 179f)**

- **Dokazování v přípravném řízení**
- **Obžaloba a návrh na potrestání**

Postup před zahájením trestního stíhání

- **Počátek provádění úkonů trestního řízení:**
  - sepsání úředního záznamu o zahájení úkonu
  - neodkladné nebo neopakovatelné úkony
- **Policejní orgán je oprávněn:**
  - **vyžadovat vysvětlení** od fyzických a právnických osob a státních orgánů,
  - **vyžadovat odborné vyjádření** od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
  - **obstarávat potřebné podklady**, zejména spisy a jiné písemné materiály,
  - **provádět ohledání věci a místa činu**,

- **vyžadovat**, za podmínek uvedených v § 114, **provedení zkoušky krve** nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu,
- **pořizovat zvukové a obrazové záznamy** osob, **snímat daktyloskopické otisky**, **provádět** osobou téhož pohlaví nebo lékařem **prohlídku těla** nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu,
- za podmínek stanovených v § 76 **zadržet podezřelou osobu**,
- za podmínek stanovených v § 78 - § 81 **činit rozhodnutí a opatření** v těchto ustanoveních naznačená,
- způsobem uvedeným v hlavě čtvrté **provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony**, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.

➤ **Podání vysvětlení:**

- osoba podávající vysvětlení může být podezřelým nebo nikoli
- právo na právní pomoc advokáta
- vysvětlení a neodkladný a neopakovatelný úkon (úloha soudce)

Skončení prověřování

- Zákon stanoví **lhůty** (2, 3, 6 měsíců)
- **odložení nebo jiné vyřízení věci** (§ 159a)
- **dočasné odložení trestního stíhání** (§ 159b)
- **zahájení trestního stíhání** (§ 160)

Vyšetřování

- **Vyšetřovací orgány:**
  - policejní orgán
  - státní zástupce

- **Stíhání se souhlasem poškozeného:**
  - taxativní výčet trestných činů
  - kontroverzní ustanovení s důsledky pro trestní řízení

Průběh vyšetřování

- **usnesení o zahájení trestního stíhání**
- **účast obviněného a obhájce** ve vyšetřování
- **skončení** vyšetřování a **prostudování** spisů, návrhy
- **lhůty** ke skončení vyšetřování (2, 3 měsíce)
- vyšetřování trestných činů, o nichž koná v řízení v prvním stupni krajský soud (§ 168 - § 170)
- **dozor** státního zástupce (§ 174)

Zkrácené přípravné řízení (§ 179a - § 179h)

■ Podmínky zkráceného řízení:

- příslušnost okresního soudu
- horní hranice trestu odnětí svobody nejvíce 3 roky
- podezřelý přistižen při činu nebo bezprostředně po něm
- jinak by bylo zahájeno trestní stíhání, věc je **skutkově jednoduchá**
- práva podezřelého
- lhůty pro skončení **nelze překračovat**

Rozhodnutí v přípravném řízení

➤ Postup před zahájením trestního stíhání:

- **odložení nebo jiné vyřízení věci (§ 159a):**
  - nejde o podezření ze spáchání trestného činu,
  - trestní stíhání je nepřípustné,
  - trestní stíhání je neúčelné,
  - není znám pachatel,
  - (nabývá právní moci, ale nečiní překážku rei iudicatae)
- **dočasné odložení trestního stíhání (§ 159b)**
- **zahájení trestního stíhání (§ 160)**

➤ Vyšetřování:

- postoupení věci jinému orgánu (§ 171)
- zastavení trestního stíhání (§ 172)
- přerušování trestního stíhání (§ 173)
- podmíněné zastavení trestního stíhání (§ 307)
- narovnání (§ 308)

- přezkum usnesení o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci Nejvyšším státním zastupitelstvím (§ 173a, § 174a)

- podání obžaloby (§ 176)

➤ Zkrácené přípravné řízení:

- podání návrhu na potrestání
- zahájení trestního stíhání
- podmíněné odložení podání návrhu na potrestání - nová právní úprava

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Část 2.2

Řízení před soudem prvního stupně

Předběžné projednání obžaloby

➤ Postup předsedy senátu po podání obžaloby:

- nařízení hlavního líčení
- nařízení předběžného projednání obžaloby

➤ Účel:

- účelem předběžného projednání obžaloby je prověřit, zda přípravné řízení bylo provedeno v souladu se zákonem a zda jeho výsledky odůvodňují postavení obviněného před soud

Hlavní líčení

- Nejdůležitější a nejvýznamnější část trestního řízení:
  - rozhodnutí o **vině**
  - rozhodnutí o **trestu**
  - **jiné** rozhodnutí

- Příprava hlavního líčení:
  - **úkony** před doručením obžaloby
  - **doručení obžaloby**
  - **zajištění** úspěšného **provedení** hlavního líčení
  - **nařízení** hlavního líčení
  - **jiné opatření** (zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, přerušování trestního stíhání)

- **Charakteristika hlavního líčení:**
  - **plné uplatnění základních zásad** trestního řízení (veřejnost, bezprostřednost, ústnost, atd.)
  - **rozhodující úloha soudu**
  - **rozdělení úlohy** soudu mezi senát a předsedu senátu
  - řízení se koná **jen o skutku**, pro který bylo zahájeno trestní stíhání a podána obžaloba,
  - přesně specifikovaná **účast osob** v hlavním líčení:
    - **soud**
    - **zapisovatel**
    - **státní zástupce**
    - **obžalovaný**
    - **obhájce**
    - **poškozený**
    - **další osoby**

Průběh hlavního líčení

- **Počátek hlavního líčení:**
  - **sdělení věci**, která bude projednávána,
  - zjištění **přítomnosti osob**,
  - **přednesení obžaloby**,
  - **práva** poškozeného

- **Dokazování:**
  - **okruh** dokazovaných **otázek**
  - **pořadí** provádění **důkazů**
  - **způsob** provádění **důkazů**:
    - aktivní součinnost stran,
    - uplatnění zásad ústnosti a bezprostřednosti,
    - zvláštní povaha výslechu u hlavního líčení
  - **skončení** dokazování

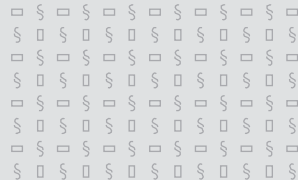

- **Závěr hlavního líčení:**
  - **závěrečné řeči** státního zástupce a ostatních osob,
  - právo **posledního slova** obžalovaného.

- **Rozhodnutí v hlavním líčení:**
  - podklad pro rozhodnutí
  - **rozsudek**
  - **zastavení trestního stíhání**
  - **podmíněné zastavení trestního stíhání**
  - **schválení narovnání**
  - **přerušování trestního stíhání**
  - **postoupení věci**

Přezkoumávání rozhodnutí v opravném řízení

- **Podstata a účel** opravného řízení:
  - vady skutkové (error in facto)
  - vady právní (error in iure)
  - vady procesního postupu (error in procedendo)

Opravné prostředky

Řádné:

- **stížnost** (§ 141 a násl.)
- **odvolání** (§ 245 a násl.)
- **odpor** (§ 314g a násl.)

Mimořádné:

- **dovolání** (§ 265a a násl.)
- **stížnost pro porušení zákona** (§ 266 a násl.)
- **obnova řízení** (§ 277 a násl.)

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Část 3.

Evropské aspekty trestního práva hmotného a procesního

Smlouva o fungování EU

■ kap. 4 - justiční spolupráce v trestních věcech

čl. 82

- zásada vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí
- sbližování právních předpisů členských států
- **minimální pravidla** (formou směrnic) týkající se:
  - vzájemné přípustnosti důkazů mezi členskými státy;
  - práv osob v trestním řízení;
  - práv obětí trestných činů;
  - dalších zvláštních aspektů trestního řízení.

Smlouva o fungování EU

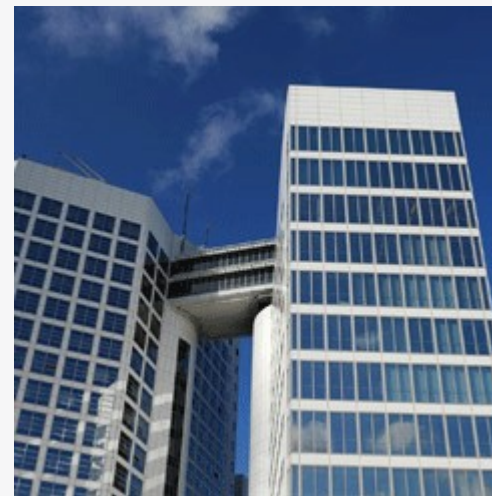
čl. 83

- minimální pravidla týkající se **vymezení trestných činů a sankcí** v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti **s přeshraničním rozměrem** z důvodu povahy nebo dopadu těchto trestných činů nebo kvůli zvláštní potřebě potírat ji na společném základě
- oblasti trestné činnosti:
  - terorismus,
  - obchod s lidmi a sexuální vykořisťování žen a dětí,
  - nedovolený obchod s drogami,
  - nedovolený obchod se zbraněmi,
  - praní peněz,
  - korupce,
  - padělání platebních prostředků,
  - trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.

EUROJUST

- podporuje a posiluje **koordinaci a spolupráci mezi vnitrostátními orgány** pověřenými **vyšetřováním a stíháním závažné trestné činnosti**, která se dotýká dvou nebo více členských států nebo která vyžaduje stíhání na společném základě, a to na základě operací vedených a informací poskytovaných orgány členských států a Europolem
- sídlo v Haagu
- Úřad evropského veřejného žalobce

Mezinárodní justiční spolupráce

Podstata MJS

- Státní suverenita jako omezující faktor
- Mezinárodní smlouvy, obyčeje a vnitrostátní úprava

Základní instituty mezinárodní justiční spolupráce

- Mezinárodní justiční spolupráce v užším slova smyslu
- Mezinárodní justiční spolupráce v širším slova smyslu

Právní prameny mezinárodní justiční spolupráce

- Mezinárodní smlouvy z první poloviny 20. století
- Smlouvy dvoustranné a mnohostranné
- Rada Evropy a mnohostranné evropské úmluvy
- Smlouvy mezi tzv. socialistickými státy
- Evropská unie a „prostor svobody bezpečnosti a spravedlnosti“

Základní formy právního styku s cizinou v ČR

■ Vydávací řízení

- základní zásady vydávacího řízení (nevydávání vlastních občanů, zásada vzájemnosti, zásada oboustranné trestnosti, zásada speciality, zásada nepřípustnosti vydání pro určité trestné činy)
- vyžádání z ciziny (§ 383 a násl.)
- vydání do ciziny (§ 391 a násl.)

Základní formy právního styku s cizinou v ČR

- Evropský zatýkací rozkaz (§ 403 a násl.)
- Průvoz pro účely řízení v cizině (§ 423 - § 424)
- Dožádání (§ 426 - § 437)
  - Dožádání do ciziny
  - Dožádání z ciziny
  - Zvláštní druhy dožádání
  - Dočasné předání do ciziny a převzetí z ciziny
  - Společný vyšetřovací tým

Základní formy právního styku s cizinou v ČR

- **Převzetí a předání trestních věcí (§ 447 - § 448)**
  - Převzetí trestní věci z ciziny a předání trestní věci do ciziny

- **Výkon rozhodnutí ve vztahu k cizině**
  - Uznávání a výkon cizozemských rozhodnutí
  - Předání výkonu rozsudku do ciziny
  - Předání a převzetí výkonu podmíněného trestu odnětí svobody

Projekty EU v oblasti spolupráce v trestních věcech

- Evropská justiční síť
- EUROJUST
- EUROPOL
- OLAF
- Evropský prokurátor
- Evropský trestní rejstřík
- Corpus Juris, Corpus Juris 2000, atd.

Mezinárodní tribunály a mezinárodní soud

- **Mezinárodní tribunály vzniklé ad hoc**
  - Norimberský a Tokijský mezinárodní tribunál
  - Mezinárodní tribunál pro zločiny v bývalé Jugoslávii - ICTY
  - Mezinárodní tribunál pro zločiny ve Rwandě - ICTR
- **Stálý mezinárodní soud - ICC**

Jsou nějaké otázky???

Děkuji za pozornost.

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Jaroslav Fenyk
Právnícká fakulta
Masarykovy univerzity v Brně
Veveří 70
611 80 Brno

Jaroslav.Fenyk@law.muni.cz